

Nekonfliktně k hlubinnému úložišti

Role veřejnosti v procesu výběru lokality hlubinného úložiště v ČR

Věra Šumberová

Vývoj hlubinného úložiště

Základní požadavky kladené na hlubinné úložiště:

- o Bezpečnost
  - o Technická a ekonomická proveditelnost
  - o **Přijatelnost** na celostátní, krajské a **místní** úrovni
- ve všech fázích vývoje úložiště

Hlubinné úložiště - vědeckotechnický úkol se sociální dimenzí

Z historie procesu výběru lokality hlubinného úložiště

2003 - screening celého území republiky identifikace 11 potenciálně vhodných území (7 granity, 3 metamorfované, 1 sedimenty),

6 lokalit vybráno pro další práce - celková plocha 240 km²

2003-2005 - zúžení území na základě leteckých geofyzikálních měření, satelitních snímků atd.- průměrná plocha cca 10 km²

Nesouhlasné stanovisko obyvatelstva, referenda, závazná pro místní zastupitelstva v řadě obcí

Vládní rozhodnutí pozastavit geologické práce v 6 lokalitách na dobu nejméně 5 let

Program zaměřen na informování a komunikaci (prvky zapojení - možnost výběru oponentů)

Rizika spojená s HÚ, tak, je vnímali obyvatelé lokalit, nebyla vyvážena přínosy

Přijatelnost hlubinného úložiště

Podání žádost o průzkumné území - milník v komunikaci SÚRAO

Přístup ke komunikaci zohledňuje

- zahraniční poznatky a zkušenosti
- názory veřejnosti (především výzkum veřejného mínění v lokalitách a celé ČR v roce 2007- 2100 respondentů starších 15 let)
- společenské prostředí

Přijatelnost hlubinného úložiště

Sociologie: lidé spíše přijmou rozhodnutí, se kterým nesouhlasí, pokud je výsledkem procesu, který považují za férový

Mezinárodní doporučení (např. FSC NEA/OECD):

- o Navrhnout transparentní, flexibilní proces s otevřeným koncem
- o Rozhodování probíhá po krocích - obecně o úložišti, o postupu výběru atd.
- o Do procesu zapojit všechny zainteresované tak, aby jejich role byla jasná a smysluplná
- o Zapojení zainteresovaných zajistit co nejdříve od počátku procesu
- o Zapojení vede k podobě HÚ odrážející hodnotový žebříček zúčastněných

Přijatelnost hlubinného úložiště

Dialog - předpokladem informace, zájem a smysluplnost závěrů:

- **Informování**
- **Motivování** (ve společnosti orientované na vnější hodnoty nutné finanční prostředky)
- **Zapojení do rozhodovacího procesu**

Rizika a zdroje obav, nesouhlasu:

Havárie + zdravotní (psychické) dopady (subjektivní vnímání) x informace, exkurze, kontakty

Sociální dopady („nálepka“ snižující turistiku, ceny

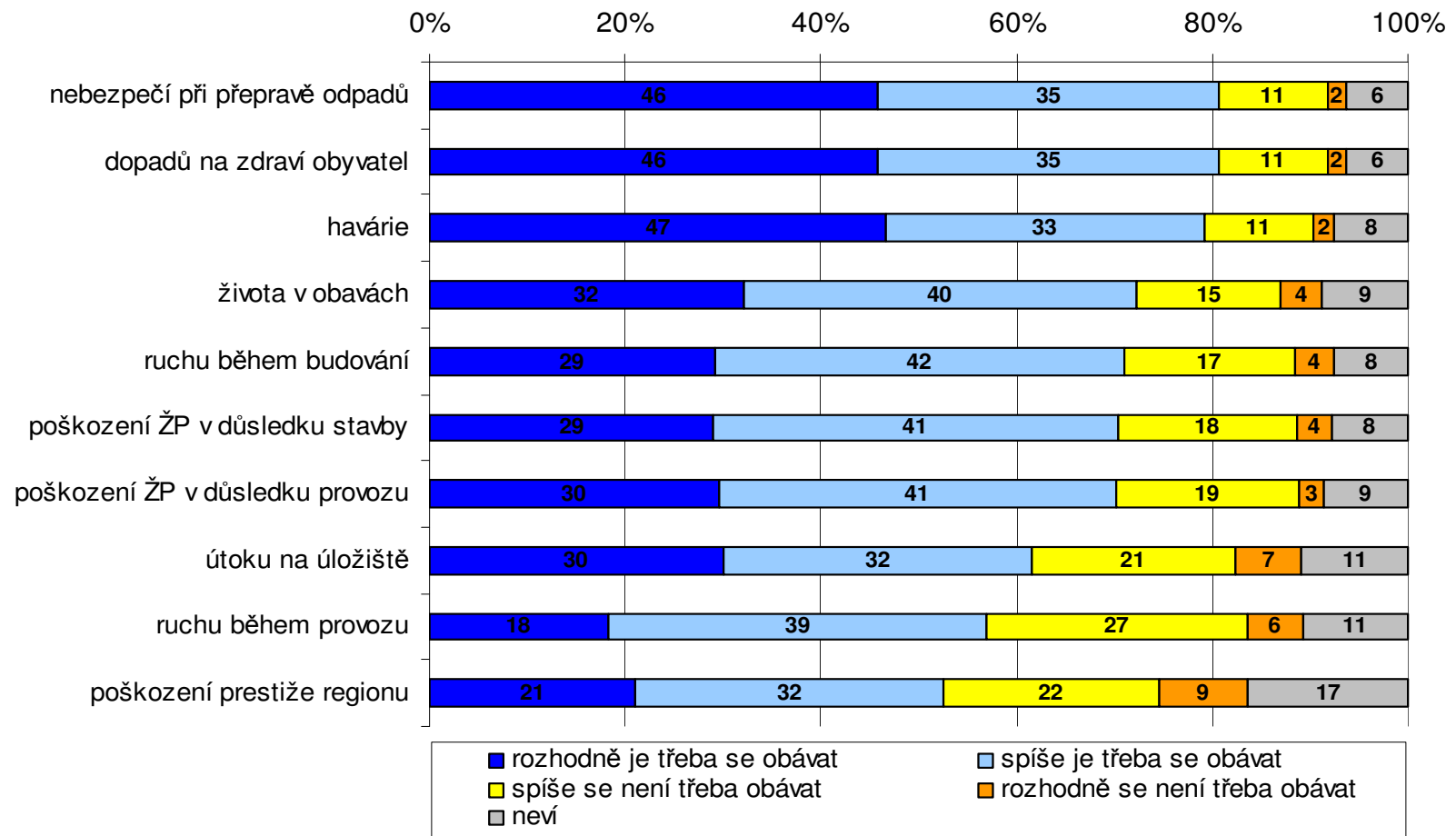
nemovitostí, podnikatelské aktivity apod.)

Spravedlnost, férovost při rozhodování

x finanční kompenzace

x **zapojení obcí (a ostatních zainteresovaných) do rozhodovacího procesu**

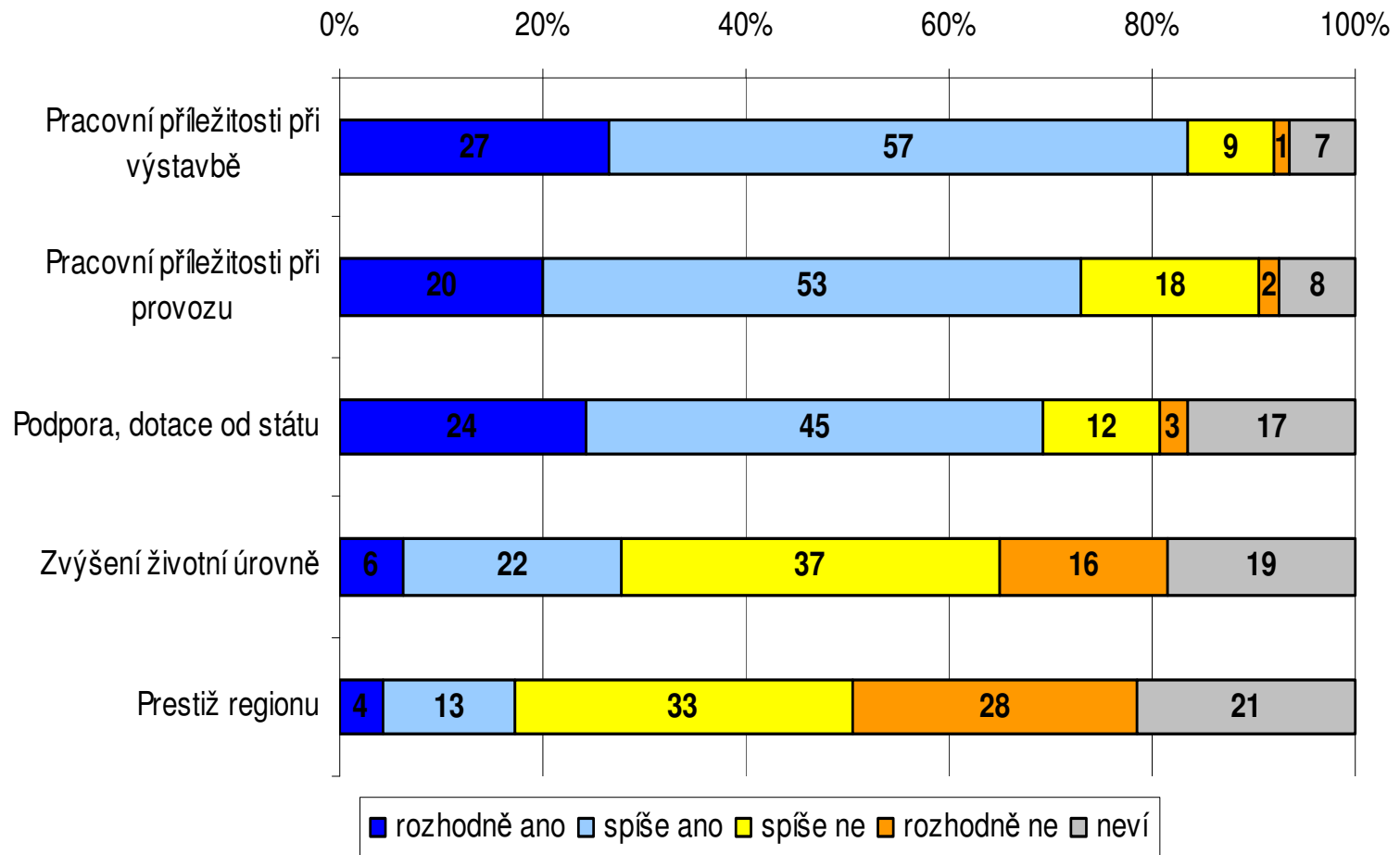
Obavy spojené s hlubinným úložištěm

Výzkum veřejného mínění

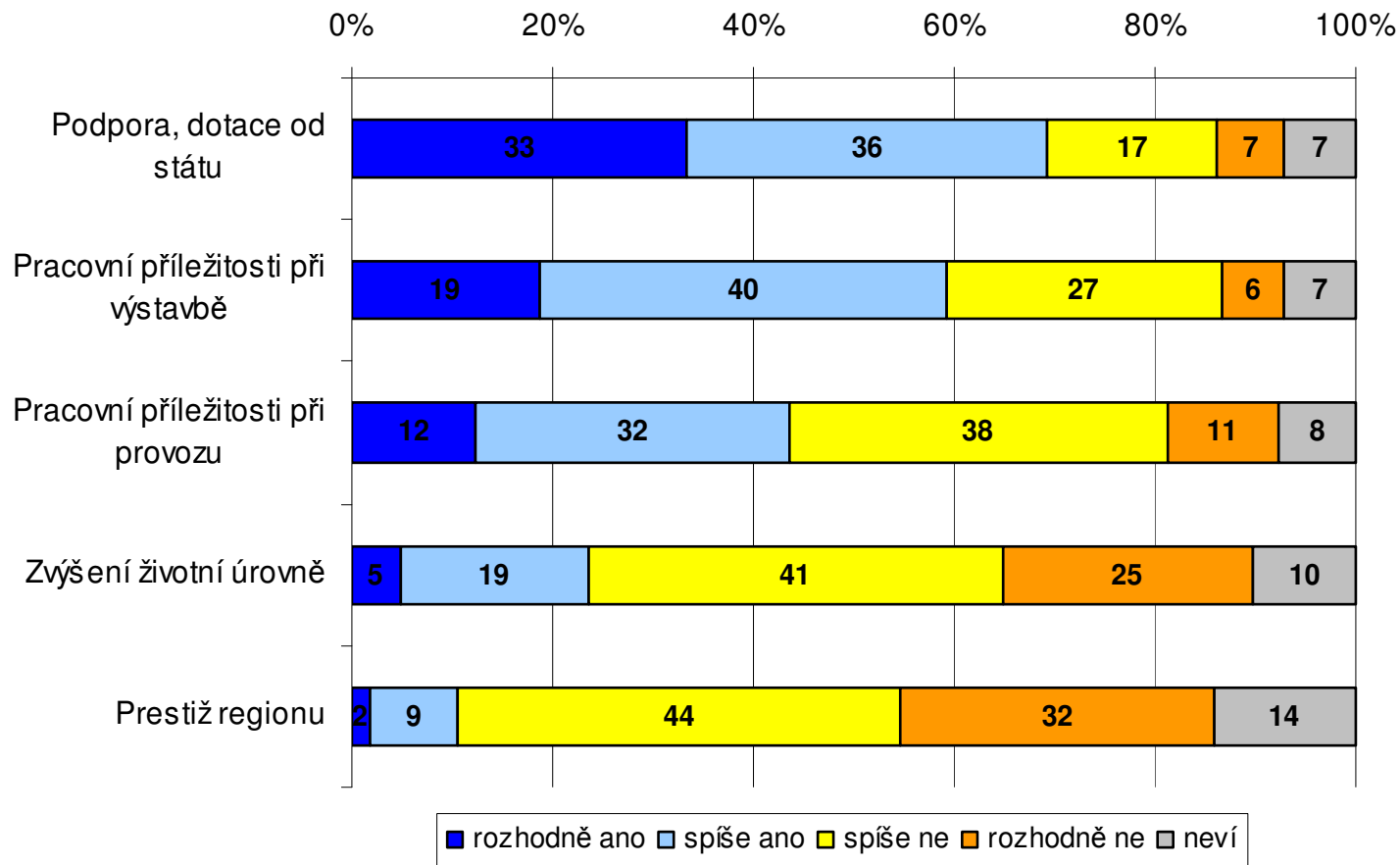
Přínosy spojené s hlubinným úložištěm - obyvatelé ČR

Výzkum veřejného mínění

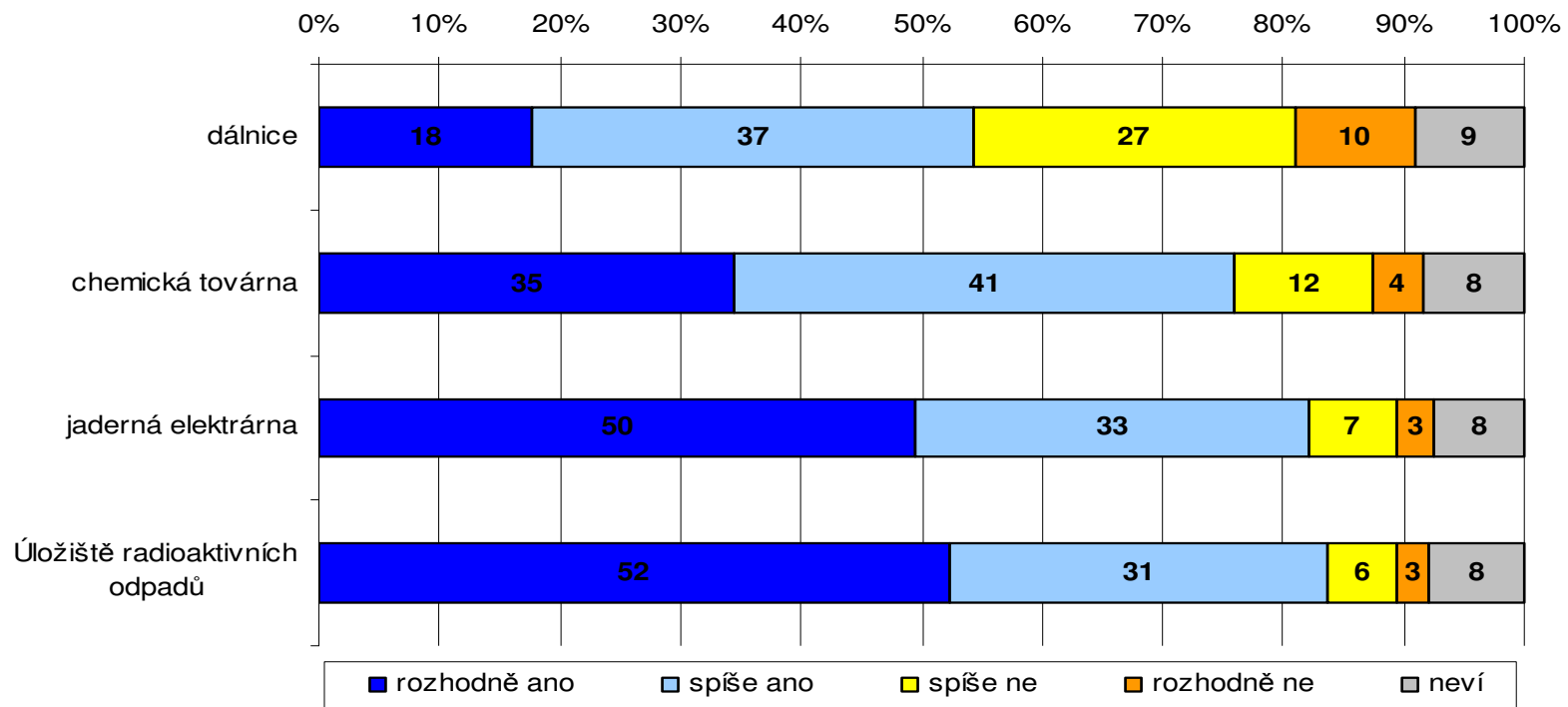
Přínosy spojené s hlubinným úložištěm - obyvatelé lokalit

Výzkum veřejného mínění

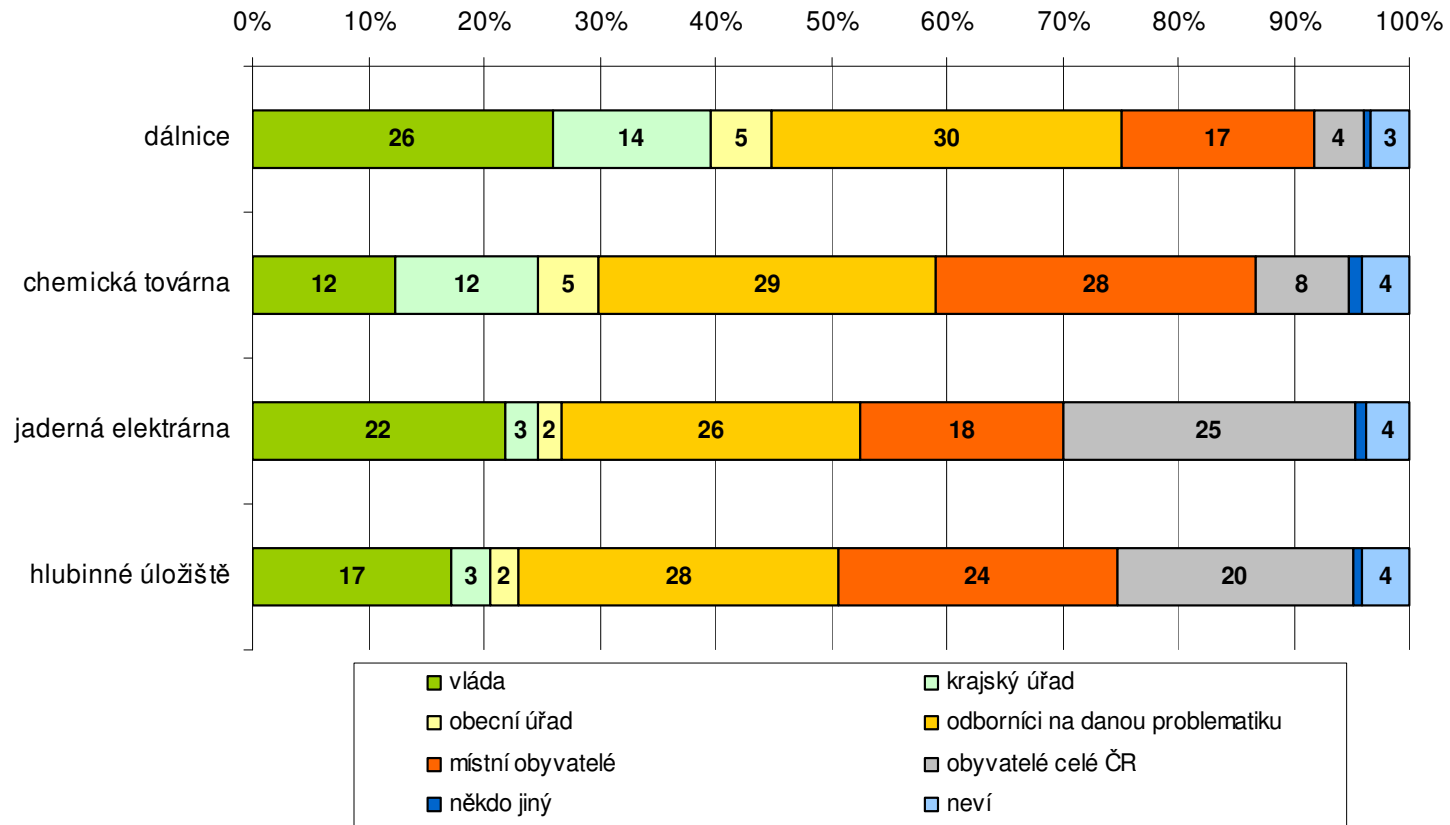
Zvláštní zvýhodnění pro hostitelský region- obyvatelé ČR

Výzkum veřejného mínění

Kdo by měl rozhodovat o umístění staveb?- obyvatelé lokality

Mění se společenské prostředí

Prohlášení vlády ze srpna 2010:

- vláda bude pokračovat v transparentním postupu vyhledávání místa pro úložiště jaderného odpadu včetně podpory jiných možností vedoucích k jejich likvidaci,
- vláda je připravena zjednodušit posuzování vlivů... na životní prostředí v procesu SEA a EIA s cílem zvýšit efektivitu procesů a posílit ochranu práv místních obyvatel

Politika územního rozvoje - podle stavebního zákona z roku 2007 je závazným dokumentem pro obecní a krajské úřady

Veřejná slyšení - Praha (7.2008) a Brno (9.2008), konzultace se sousedními státy

Ukládá SÚRAO výběr 2 lokalit **se zapojením veřejnosti**

Příspěvky obcím - navržena změna tzv. Atomového zákona (konec roku 2010): v průběhu geologického průzkumu se předpokládá příspěvek kolem 10mil. Kč/lokalitu

Konference Nekonfliktně k hlubinnému úložišti- 25.-26.11.2009 za účasti představitelů státu (2 ministři), místních samospráv, ekologických organizací a zahraničních expertů

Aktualizace Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR - předpokládáme, že zahrne i roli veřejnosti a bude schvalována podle SEA

Ochota obcí jednat? spíše než snaha po sjednocení obcí za účelem zastavení prací

Mění se hodnoty ve společnosti - důraz na vnější hodnoty

Komunikace s veřejností

Přístup k informacím

Informování - informační střediska (místní přidaná hodnota)

exkurze na jaderná zařízení (přímé informace, kontakty)

besedy

filmy, brožury, letáky

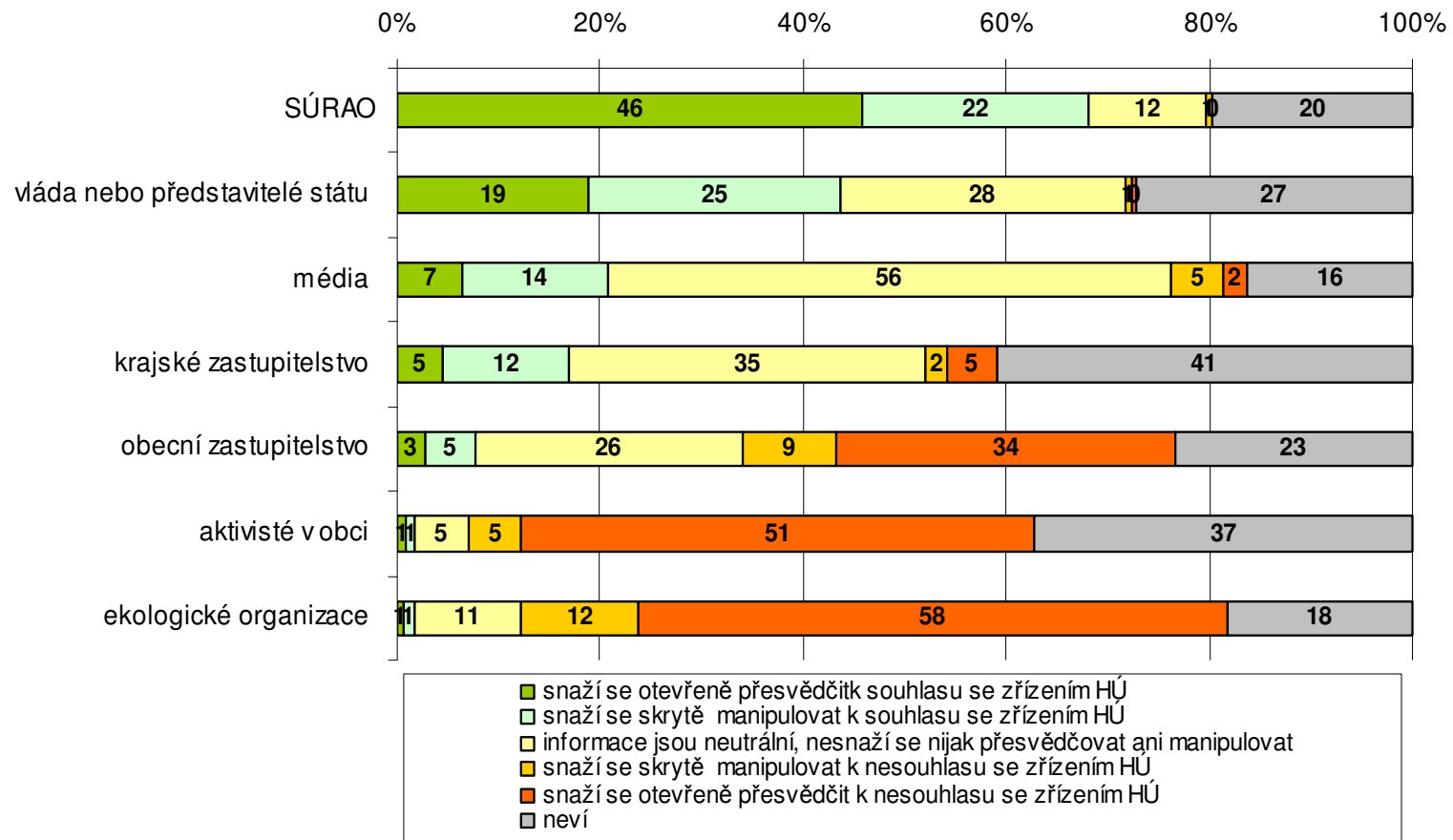
práce s médii

Motivace - předpokládají se finanční příspěvky obcím již ve fázi geolog.
průzkumu

Výzkum veřejného mínění

Povaha informací od jednotlivých subjektů - obyvatelé lokalit

Zapojení veřejnosti

Pracovní skupina s podporou MPO ve spolupráci s MŽP

Zřizována s cílem posílení transparentního procesu výběru vhodné lokality pro hlubinné úložiště s respektováním zájmů veřejnosti

Vychází z metodiky Riscom (projekty EC Riscom a Riscom II)

Navazuje na:

- Výsledky projektu 6.RP EC Argona
- Výsledky konference Nekonfliktně k hlubinnému úložišti
- Účelnost předjednána u „kulatého stolu“- 22.6.2010 za účasti obcí a ekologů

Sociologický ústav AVČR: O navrženou skupinu je všeobecný zájem - pokud není termín 2015 závazný pro výběr lokality, může zřízení skupiny znamenat nový počátek výběru HÚ

Pracovní skupina

Zahájení činnosti: listopad 2010- představitelé obcí nepovažovali před volbami svůj mandát za dostatečný

Navrhovaný statut - projednán u kulatého stolu a upraven podle připomínek

Působnost:

- o Navrhuje metody či způsoby, jakými lze efektivně a trvale zabezpečit transparentnost a aktivní spoluúčast veřejnosti, respektive dotčených obcí v rozhodovacím procesu umístování hlubinného úložiště radioaktivních odpadů a vyhořelého jaderného paliva
- o Projednává také návrhy a doporučení vznesená dotčenými obcemi nebo dotčenými sdruženími občanů, které nejsou členy Pracovní skupiny.

Pracovní skupina

Složení:

Výrazná převaha místních zástupců (z lokality 2 volení zástupci plus 1 zástupce místní ekologické iniciativy)

Zástupci parlamentu a státní správy

Odborníci

Zástupci ekologických iniciativ s celostátní působností

Nominace:

Pro úřady a organizace v gesci úřadu

Představitelé místních samospráv vybráni volbou nebo dohodou obcí, do jejichž katastru zasahuje navrhované průzkumné území HÚ

Funkční období je dvouleté

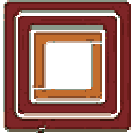
Předseda a místopředseda voleni prostou většinou členů, sekretariát ÚJV
Řež, financováno SÚRAO

Pracovní skupina

Potenciální přínosy, rizika, challenges:

- o Posílí roli obcí, tj. přispěje ke kvalitě demokratického rozhodování
- o Uvolní patovou situaci v obcích, kde proběhla místní referenda a zajistí posun dopředu, předejde sporným situacím
- o Vytvoří *pravidla hry* pro zapojení obcí (vytvoří mechanismy pro řešení a financování požadavků obcí, zamezí extrémním očekáváním, vyloučí neočekávané požadavky apod.)
- o Navrhne kroky, jejichž realizace může vyvolat časové prodlevy, dodatečné náklady apod.
- o Bude skupina vnímána jako legitimní ?
- oo Riziko návrhu kroků, které budou v praxi nerealizovatelné (omezení pravomocí, opatření, překračující kompetenci skupiny-tj. týkající se JE, problematizování projektů obecně apod.), což může vést k poklesu důvěry k samotné pracovní skupině nebo některým jejím členům
- o Je důležité navrhnout program tak, aby rezonoval s potřebami a zájmy obcí

Projekt IPPA

SÚRAO

Projekt 7. RP EK (1 z 2 projektů v oblasti komunikace v PR)

Zkratka z Implementing Public Participation Approaches in Radioactive Waste Disposal

Zahájení 1.1.2011, trvání 36 měsíců

Partnerské organizace: 16, 2 ČR, Slovensko, Švédsko, Velká Británie, Finsko, SRN,, Francie, Polsko, Slovinsko, Rumunsko, Maďarsko (a Ukrajina)- výzkumné ústavy (jádro i spol. vědy, univerzity, implementátorské organizace)

Pracovní okruhy: hodnocení teoretických poznatků, implementace metod, přidaná hodnota (kompenzace), přeshraniční interakce atd.

Pro ČR klíčový WP2- Implementing methods and approaches of public involvement

SubWP 2.1 - Implementation of Riscom in the Czech Republic, Koordinátor pro ČR - ÚJV Rež

Potenciální přínosy:

- o Vytvoření obálky (vrstvy) k procesu výběru lokality - možnost interakce se zahraničními partnery- sdílení zkušeností + možnost nezávislého hodnocení - zpětná vazba
- o Zvýšení důvěry a významu- díky „nálepce“ evropského projektu - využití evropské metodiky
- o Pro zástupce obcí možnost získávat zkušenosti a přátele v zahraničí přímo, bez zprostředkovatelské role SÚRAO

Shrnutí

- Podpora (tolerance) ze strany obcí je nutnou podmínkou realizace hlubinného úložiště
- Sociální dimenze HÚ musí být zohledněna
- SÚRAO iniciuje snahy o významnější a smysluplnou roli obcí při přípravě HÚ
- Nutný dostatečný časový prostor a finanční prostředky
- Podrobně definovaný rozhodovací proces zajistí stálý postup dopředu směrem k realizaci

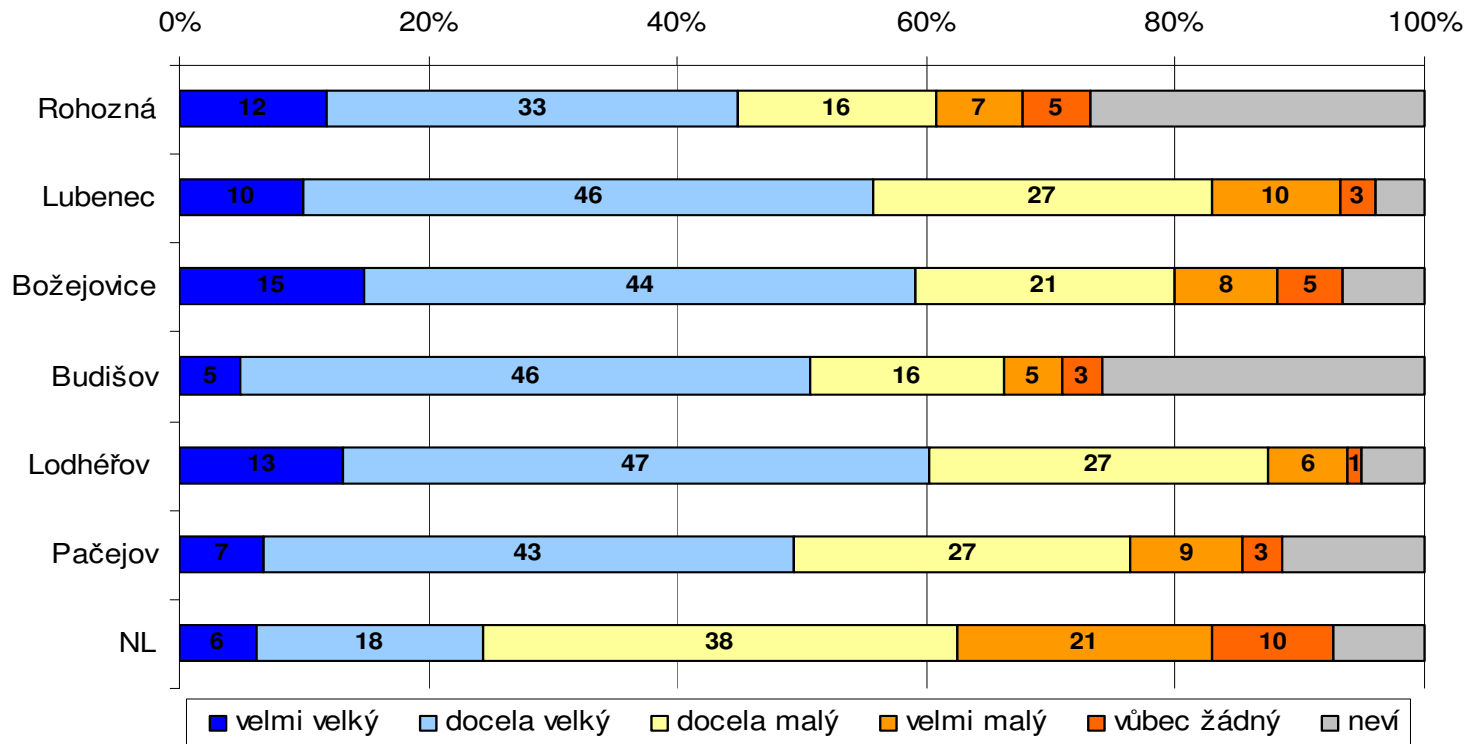

Děkuji za pozornost

Výzkum veřejného mínění

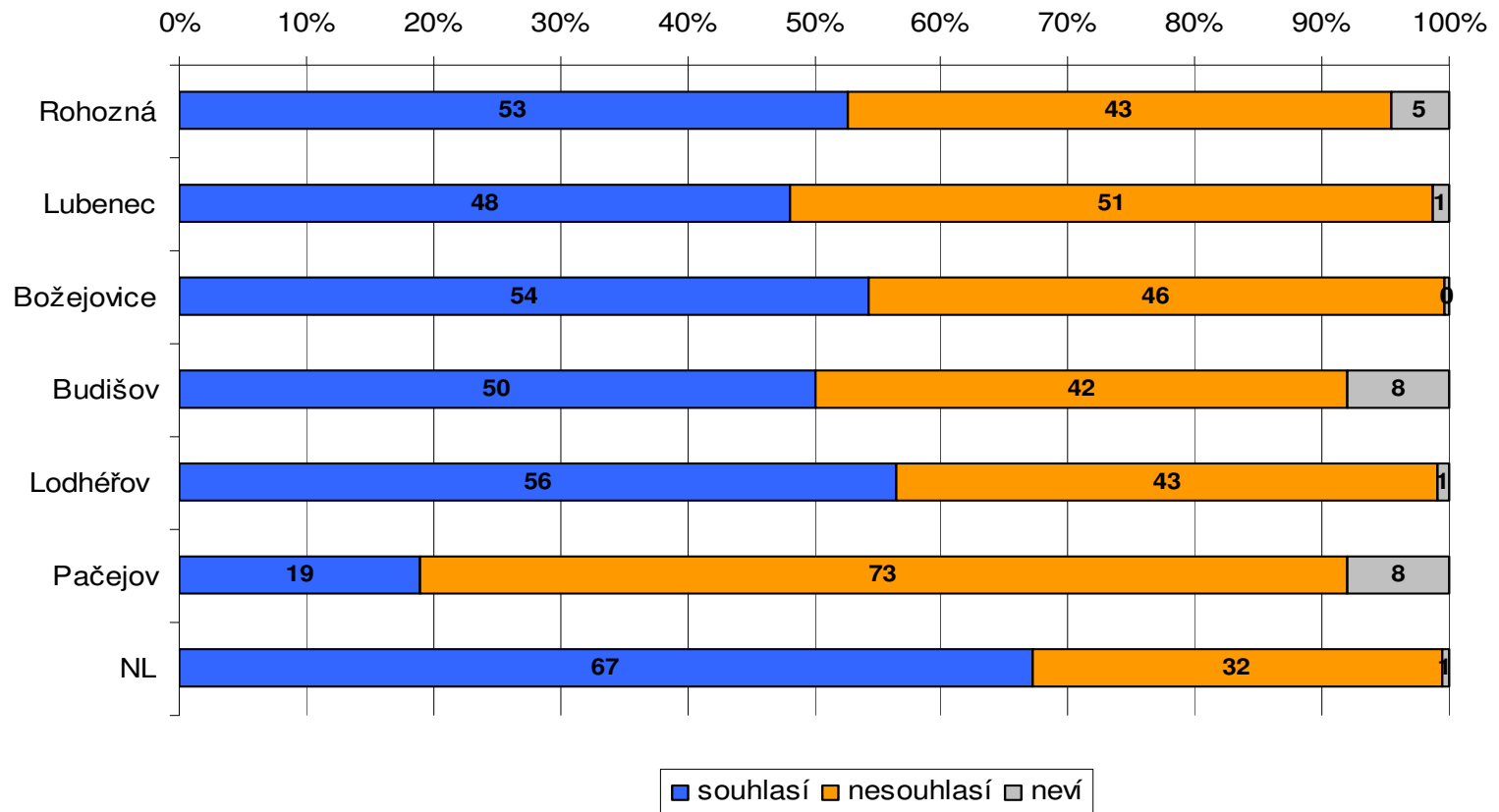
Prostor pro obyvatele k zapojení se do jednání o hlubinném úložišti

Výzkum veřejného mínění

Postoje k provedení průzkumných vrtů

Projekt IPPA

Plánované aktivity v ČR:

1. etapa

- Kritické zhodnocení situace v ČR
- Vytvoření tzv. referenční skupiny, navazující na ref. skupinu projektu Argona

2. etapa

- Příprava strukturovaného dialogu
- Rozhodnutí o organizaci různých informačních akcí a diskusních platforem, jejich témat apod.
- Vytvoření informačních kanálů (web apod.)

3. etapa

Realizace akcí na 3 úrovních:

- Semináře a diskuse u kulatého stolu pro politiky a státní správu
- Veřejná slyšení v lokalitách
- „Science shops“ - diskuse ve vědecké komunitě

4. etapa

- Návrhy případných legislativních úprav, návrhy postupů zapojení veřejnosti
- Návrh strategie pro zvýšení transparentnosti a posílení role veřejnosti v procesu výběru lokality (míněn proces do roku 1925 dle současné koncepce)